

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/30/2023
Identifikačné číslo spisu:	7805206394
Dátum vydania rozhodnutia:	30.04.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Rumana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:7805206394.37

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: Košický samosprávny kraj, so sídlom v Košiciach, Nám. Maratónu mieru 1, IČO: 35 541 016 proti žalovaným: 1/ B. R., narodený XX.C. XXXX, S. A. U.X., O. XX, zastúpený JUDr. Janou Liptákovou, advokátkou, so sídlom v Košiciach, Krmanova 1, 2/ B. X. V. O., narodená XX.W. XXXX, S. A. U., I.Š. X, zastúpenej JUDr. Andreou Tkáčovou, advokátkou, so sídlom v I., B. X, 3/ Československá obchodná banka, a.s., so sídlom v Bratislave, Žižkova 11, IČO: 36 854 140, v konaní o určenie neplatnosti právnych úkonov, vedeného na Okresnom súde Rožňava pod sp. zn. 12C/131/2005, v konaní o dovolaní žalovaného 1/ a žalovanej 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo dňa 28. marca 2023, sp. zn. 6Co/36/2023, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 28. marca 2023, sp. zn. 6Co/36/2023 a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie .

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) napadnutým rozsudkom (výrokom I.) potvrdil rozsudok Okresného súdu Rožňava zo dňa 18. januára 2016 č.k. 12C/131/2005-557 (ďalej len „súd prvej inštancie“) vo výroku, ktorým bola určená neplatnosť kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalovaným 1/ a žalovanou 2/ dňa 20. augusta 2003, predmetom ktorej boli nehnuteľnosti zapísané na liste vlastníctva č. XXXX a liste vlastníctva č. XXXX, kat. úz. U., a to budova súpisného čísla XX, postavená na parcele č. XX/X, ďalej pozemok parcelného č. XX/X -zastavané plochy a nádvoría o výmere 265 m² a parcela č. XX/X - zastavané plochy a nádvoría o výmere 203 m², ktorej vklad bol povolený dňa 21.08.2003 Správou katastra Rožňava pod sp. zn. V-1354/02. Odvolací súd (výrokom II) zmenil rozsudok vo výroku, ktorým súd určil, že zriadenie záložného práva zmluvou o zriadení záložného práva medzi B. X. V. O., U. B. a Istrobankou, a.s. Bratislava je neplatná tak, že určuje, že zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti č. ZN 112/110/2003 zo dňa 20.10.2003 medzi B. X. V. O., rodenou B. a Istrobankou, a.s. Bratislava je neplatná. Ďalej odvolací súd rozhodol o trovách konania výrokmi III-VI.

2. Odvolací súd v ďalšom konaní bol viazaný právnym názorom dovolacieho súdu. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zo dňa 20. decembra 2022 č. k. 2Cdo/71/2021-789 (ďalej „dovolací súd“) zrušil predchádzajúci rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 27. júna 2017 sp. zn. 6Co/80/2016

vo výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým bola určená neplatnosť kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalovaným 1/ a žalovanou 2/ dňa 20. augusta 2003, predmetom ktorej boli nehnuteľnosti zapísané na liste vlastníctva č. XXXX a liste vlastníctva č. XXXX, k.ú. U., a to budova súpisného čísla XX, postavená na parcele č. XX/X, ďalej pozemok parcelného č. XX/X - zastavané plochy a nádvoría o výmere 265 m² a parcela č. XX/X - zastavané plochy a nádvoría o výmere 203 m², ktorej vklad bol povolený dňa 21. augusta 2003 Správou katastra Rožňava pod sp. zn. V-1354/02, ako aj vo výroku o určení, že záložná zmluva uzavretá dňa 20. októbra 2003 medzi B. X. V. O., rodenou B. a Istrobankou, a.s. Bratislava je neplatná a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie.

3. Dovolací súd v bode 32.1. odôvodnenia uviedol, že : „ Dovolací súd považuje v tejto súvislosti za potrebné poukázať, že z početnej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva záver, v zmysle ktorého návrh na určenie neplatnosti právneho úkonu vyžaduje preukázanie naliehavého právneho záujmu. Takýto návrh sa uplatní najmä v prípade, keď určovací výrok je potrebný z hľadiska občianskoprávnej prevencie (predchádzania ďalším sporom), alebo v prípade, keď výrok o neplatnosti je potrebný v konaní pred iným orgánom právnej ochrany alebo pred orgánom, ktorému bola zverená časť právomoci inak patriacej súdom. Právny záujem musí byť naliehavý v tom zmysle, že navrhovateľ v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov. Naliehavý právny záujem sa viaže na konkrétny určovací petit (to, čoho sa navrhovateľ v konaní domáha) a súvisí s vyriešením otázky, či sa návrhom na začatie konania s daným petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva alebo právnej neistoty. Záver súdu o (ne)existencii naliehavého právneho záujmu navrhovateľa predpokladá posúdenie, či podaný určovací návrh je vhodným (správne zvoleným a prípustným) procesným nástrojom ochrany jeho práva alebo návrhom, ktorý spornosť neodstraňuje a len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať ešte iné konanie [k tomu pozri napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 136/2009 či rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2ObdoV/11/2019 (R 47/2020)]“.

4. Odvolací súd následne posudzoval otázku naliehavého právneho záujmu žalobcu komplexne. Vychádzal z rozhodnutia Okresného súdu Rožňava sp. zn. 8C/319/99 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 13Co/148/2003, ktorým bola určená neplatnosť prevodu majetku štátu (pre rozpor so zákonom) na základe dohody o vydaní vecí medzi Nemocnicou s poliklinikou sv. Barbory v Rožňave (pôvodný žalobca) a Opátstvom rádu Premonštrátov v Jasove, ako zmluvy pôvodnej, na ktorú nadväzovali zmluvy, určenia neplatnosti ktorých sa následne žalobca domáhal v tomto spore, aby bola vyslovená neplatnosť aj nadväzujúcich zmlúv, keďže nemohli nastať právne účinky, ani pokiaľ ide o prevod vlastníctva (nezákonne vydaných nehnuteľností) z Rádu premonštrátov - Opátstvo Jasov na žalovaného 1/, a následne na žalovanú 2/.

5. Odvolací súd ďalej uviedol, že v prípade neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva je rovnako daný naliehavý právny záujem na požadovanom určení, keďže prípadné určenie neplatnosti danej zmluvy bude podkladom pre zmenu zápisu v katastri nehnuteľností a dôjde k výmazu daného zápisu, čo zabráni žalovanému 3/ ako záložcovi v realizácii záložného práva. Žalobca len takýmto spôsobom sa môže domáhať ochrany svojho vlastníckeho práva a dosiahnuť stav, aby na danom LV nefiguroval zápis záložného práva v prospech záložcu - žalovaného 3/. Z uvedeného dôvodu odvolací súd považoval odvolacie námietky žalovaných v tomto smere za nedôvodné.

6. K odvolacej námietke žalovaných ohľadom aktívnej legitímácie žalobcu Košického samosprávneho kraja odvolací súd uviedol, že žalobkyňou v konaní vedenom pod sp. zn. 12C/131/2005 bola príspevková organizácia Nemocnica s poliklinikou sv. Barbory, so sídlom v Rožňave, Špitálska 1, IČO: 17 335 972. Počas konania uznesením č. 191/2006 z 9. zasadnutia zastupiteľstva Košického samosprávneho kraja zo dňa 11.12.2006 bolo schválené zrušenie príspevkovej organizácie Nemocnice s poliklinikou sv. Barbory so sídlom v Rožňave. Zriaďovacou listinou zo dňa 30.3.2007 zriaďovateľ Košický samosprávny kraj zriadil organizáciu Správu záväzkov a pohľadávok, Poštová 15, Košice, ktorej činnosťou malo byť vymáhanie pohľadávok a úhrada záväzkov aj zrušenej Nemocnice s poliklinikou sv. Barbory v Rožňave. Vlastníkom nehnuteľného majetku Nemocnice s poliklinikou sv. Barbory v Rožňave, príspevkovej organizácie, bol aj naďalej Košický samosprávny kraj na základe zákona č. 446/2001 Z.z. o majetku vyšších územných celkov. Teda aktívne legitimovaným na konanie v danej veci je Košický samosprávny kraj. Inými slovami povedané, po zrušení príspevkovej organizácie Nemocnice s poliklinikou sv. Barbory v Rožňave právnym nástupcom sa stal Košický samosprávny

kraj, ktorý je nielen zriaďovateľom príspevkovej organizácie Nemocnice s poliklinikou v Rožňave, ale aj vlastníkom nehnuteľného a hnutel'ného majetku Nemocnice s poliklinikou sv. Barbory v Rožňave, príspevkovej organizácie.

7. Vo veci samej odvolací súd vychádzal zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie. Okresná prokuratúra Rožňava podala návrh (vec je vedená na Okresnom súde Rožňava pod sp. zn. 8C 319/99) na vyslovenie neplatnosti prevodu majetku štátu, t. j. dohody o vydaní nehnuteľností uzavretou medzi Nemocnicou s poliklinikou sv. Barbory v Rožňave a Opátstvom rádu premonštrátov v Jasove dňa 19. 04. 1999. V tomto konaní bolo právoplatne rozhodnuté, že uzavretá dohoda je neplatná a rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 23. 05. 2004. Počas tohto konania Opátstvo rádu premonštrátov v Jasove na základe kúpnej zmluvy zo dňa 03. 09. 2002 previedlo vlastnícke právo k nehnuteľnostiam na žalovaného 1/.Žalovaný 1/ následne nehnuteľnosti predal žalovanej 2/ dňa 20. 10. 2003 a bola uzavretá aj zmluva o hypotekárnom úvere so žalovaným 3/. Takisto aj žalovaná v 2/ uzavrela zmluvu o hypotekárnom úvere so žalovaným 3/. Tieto právne úkony boli uzavreté počas konania. ohľadom neplatnosti dohody o vydaní nehnuteľností. Súd predbežnou otázkou vyriešil, že vyššie uvedená zmluva je neplatná, pretože Opátstvo Jasov nebolo vlastníkom nehnuteľnosti v čase uzavretia kúpnej zmluvy so žalovaným 1/, o čom súd rozhodol, keď uzavretú dohodu o vydaní nehnuteľností medzi Nemocnicou s poliklinikou sv. Barbory v Rožňave a Rádcom premonštrátov - Opátstvom Jasov vyslovil za neplatnú.

8. Súd prvej inštancie z pripojeného spisu sp. zn. 8C 319/99 zistil, že rozsudkom zo dňa 18. 02. 2003 súd určil, že prevod nehnuteľného majetku vedeného v k. ú. Rožňava v pozemnoknižnej vložke č. XXXX, parcely č. XX - záhrada o výmere 1111 m² a parcely č. 65 - domu č. 18, hospodárskej budovy, dvora a záhrady o výmere 1849 m², zameraných geometrickým plánom Geospolu v Košiciach č. 10813 - 306-19/95 zo dňa 10. 04. 1995, vedených v novovytvorených parcelách č. KN 59/1 - zastavaná plocha o výmere 2738 m², KN 60 -zastavaná plocha o výmere 2 m², KN 61 - ostatná plocha o výmere 262 m², uskutočnený zo žalovaného 1/ Nemocnica s poliklinikou sv. Barbory v Rožňave na žalovaného v 2/ Opátstvo rádu premonštrátov Jasov na základe "Dohody o vydaní vecí" uzavretej žalovanými dňa 28. 06. 1995 je neplatný. Tento rozsudok bol potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Košiciach zo dňa 25. 03. 2004, č.k. 13Co 148/03-210 a 13Co 150/03. Po podaní dovolania Najvyšší súd Slovenskej republiky svojím uznesením zo dňa 14. 03. 2005, č. k. 3Cdo 22/2005 odmietol dovolanie žalovaného 2/. Z dôvodov tohto rozsudku vyplýva, že zmluva uzavretá medzi žalovaným 1/ a 2/ je neplatná pre jej rozpor so zákonom z dôvodu, že bola uzavretá v čase, keď právo na vydanie nehnuteľnosti zaniklo. Sporný pozemok bol zastavaný stavbou slúžiacou zdravotníckym účelom s tým, že sporná stavba je samostatnou stavbou. Rozsudok nadobudol právoplatnosť dňom 23. 05. 2004.

9. Z toho podľa súdu prvej inštancie vyplýval záver, že aj ďalšie právne úkony uzavreté medzi žalovaným 1/ a žalovanou 2/ a medzi žalovanou 2/ a žalovaným v 3/ rade sú neplatné podľa § 39 Občianskeho zákonníka. Absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, že na jeho základe bolo už kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Ak je určitý právny úkon absolútne neplatný, nastáva jeho neplatnosť priamo zo zákona už v čase jeho urobenia. Ak je prvotná kúpna zmluva neplatná, nestal sa prvý kupujúci vlastníkom nehnuteľnosti a v prípade jej ďalšieho prevodu nesvedčí v prospech ďalšieho nadobúdateľa, ktorého vlastnícke právo by mohlo byť odvodené od vlastníckeho práva prvého kupujúceho. Vlastnícke právo k nehnuteľnosti nemožno nadobudnúť od nevlastníka. Súd na základe týchto skutočností žalobe žalobcu vyhovel.

10. Proti tomu rozsudku (výrokom I., II. a výroku o trovách konania III.) podal žalovaný 1/ včas dovolanie podľa § 420, písm. f) CSP, ktoré súčasne odôvodňoval aj dovolacím dôvodom v zmysle § 421 ods.1 CSP. Žalovaný 1/ mal za to, že otázka aktívnej legitímácie v konaní má pre konanie zásadný význam. Namietal, že Košický samosprávny kraj nie je právnym nástupcom zrušeného pôvodného žalobcu a ako takému mu nesvedčí aktívna legitímácia v konaní a tvrdil , že súd niekoľko rokov konal so subjektom , ktorý účastníkom konania nebol a tento chybný postup súdu nie je možné žiadnym spôsobom zhojiť, keďže nie je možné prihliadať na dôkazy vykonané v čase, keď na strane žalobcu vystupoval tretí, k veci úplne irelevantný subjekt.

11. Subjektom, ktorý uzatvoril sporné zmluvy s Rádcom premonštrátov, Opátstvom Jasov bola Nemocnica s poliklinikou Svätej Barbory Rožňava so sídlom Špitálska 1, 048 74 Rožňava, IČO: 17 33 59 22. Tento subjekt aj splnomocnil pôvodného právneho zástupcu - W.. B. E. , advokáta na podanie žaloby v tomto predmetnom spore. Pre sprehľadnenie situácie v dovolaní uviedol prehľad úkonov zmätočného postupu pri posudzovaní aktívnej legitímácie účastníka na strane žalobcu v konaní. Tvrdil,

že v zápisnici o pojednaniach zo dňa 1.2.2010, 8.4.2010, 14.6.2010, 23.8.2010, 11.10.2012, 23.5.2013, 27.6.2013 - na strane žalobcu bol uvedený subjekt - Nemocnica s poliklinikou svätej Barbory. Na pojednávaní dňa 27.6.2013 bol vyhlásený rozsudok a účastníci konania na strane žalovaných v podstate nemali stále vedomosť o tom, kto je na strane žalobcu, keďže sa súd so zmenou účastníka žiadnym spôsobom nevysporiadal. Košický samosprávny kraj sa prvý krát ako účastník objavuje v konaní až v písomnom vyhotovení rozsudku zo dňa 27.6.2013 (č.l. 456). Súd prvej inštancie ako aj odvolací súd nesprávne postupovali, ak pri zmene účastníctva v konaní nepostupovali v zmysle ustanovenia § 92 Občianskeho súdneho poriadku, respektíve ak postup prvoinštančného súdu, bez uplatnenia vyššie uvedeného zákonného ustanovenia, bol v zmysle rozhodnutia odvolacieho súdu označený ako správny. Nemožno súhlasiť so závermi odvolacieho súdu, že Košický samosprávny kraj z titulu jeho subjektívneho pocitu vlastníctva k nehnuteľnostiam je aktívne legitimovaným účastníkom a že vzhľadom na to, že pôvodný žalobca bol len správcom nehnuteľností vo vlastníctve Košického samosprávneho kraja, že tento môže kedykoľvek, svojvoľne vstupovať do konania, bez akéhokoľvek potrebného kroku súdu, bez návrhu na vstup do konania na strane žalobcu a bez pripustenia tejto zmeny účastníctva zo strany súdu. V rámci právnej istoty a práva na spravodlivý proces je potrebné presné určenie účastníkov konania .

12. Tvrdil, že v zmysle súdnej praxe mal určovací návrh podľa § 80 písm. c/ O.s.p. predovšetkým preventívny charakter - jeho účelom bolo spravidla poskytnúť ochranu právam navrhovateľa skôr, než dôjde k porušeniu právneho vzťahu alebo práva . Určovací návrh preto vo všeobecnosti nebol opodstatnený tam, kde už právny vzťah alebo právo boli porušené a kde bol namieste návrh na splnenie povinnosti (§ 80 písm. b/ O.s.p.). Právny záujem, ktorý bol podmienkou prípustnosti takéhoto návrhu v zmysle Občianskeho súdneho poriadku, musel byť naliehavý v tom zmysle, že navrhovateľ v danom právnom vzťahu mohol navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov (ide najmä o prípady, v ktorých sa určením, či tu právny vzťah alebo právo je či nie je, vytvorí pevný základ pre právne vzťahy účastníkom sporu a predíde sa návrhu na plnenie). Momentom, keď začal súd konať z vlastnej iniciatívy s Košickým samosprávnym krajom, subjektom, ktorý nebol právnym nástupcom pôvodného žalobcu, ale len subjektom, ktorý sa cíti byť vlastníkom, mala byť prioritnou otázkou otázka riešenia existencie naliehavého právneho záujmu Košického samosprávneho kraja na tomto určení (hoci táto otázka mala byť prioritnou pri určovacej žalobe aj od počiatku, od podania návrhu, čo preukázateľne nebola). Naliehavý právny záujem musel súd skúmať aj pri žalobcovi - Košický samosprávny kraj. Súd mal preto prioritne skúmať, či žalobca môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva, a či snáď len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie alebo konania. (R 17/1972). Určovacia žaloba by mala byť prostriedkom prostredníctvom ktorého možno dosiahnuť úpravu, tvoriacu určitý právny rámec, ktorý je zárukou odvrátenia budúcich sporov účastníkov. Požiadavka skúmania a náležitého vyhodnotenia naliehavého právneho záujmu bola predmetom viacerých rozhodnutí Najvyššieho súdu SR ako aj Ústavného súdu SR (mimo iných napr. aj uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 20. 10. 2010, sp. zn. 4 Cdo 136/2009, uznesenie NS SR zo dňa 22. 9. 2010, sp. zn. 4 Cdo 56/2009 a mnohé iné). Odvolací súd posúdil otázku naliehavého právneho záujmu v rozpore s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu a ide o otázku, ktorá je principiálna pre rozhodnutie vo veci samej. Navrhoval, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v napadnutých výrokoch zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

13. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie aj žalovaná 2/, a to z dôvodu podľa § 420, písm. f) CSP. Mala za to, že bolo porušené jej právo zaručené ústavou, a to právo na verejné prejedanie za prítomnosti strany sporu. Subjektom, ktorý uzatvoril sporné zmluvy s Rádom premonštrátov, Opátstvom Jasov bola Nemocnica s poliklinikou Svätej Barbory Rožňava so sídlom Špitálska 1, 048 74 Rožňava, IČO: 17 33 59 22. Tento subjekt aj splnomocnil pôvodného právneho zástupcu - W.. B. E., advokáta, k podaniu žaloby v tomto predmetnom spore. Dňa 7.9.2005 vznikol nový subjekt s obdobným názvom - Nemocnica s poliklinikou sv. Barbory Rožňava, a.s. so sídlom Špitálska 1, 048 01, Rožňava, IČO: 36 597 341, ktorý ale nie je subjektom, ktorý podával žalobu v tomto konaní a nie je nositeľom akéhokoľvek procesného alebo hmotnoprávneho práva či povinnosti v konaní vedenom na Okresnom súde Rožňava pod č. 12 C 131/2005. Mala za to, že vada zmätočnosti je daná podľa § 420 písm. b/ CSP, konanie sa viedlo s osobou, ktorá nemala spôsobilosť na práva a povinnosti, čo by v prípade právnickej osoby znamenalo, že sa viedlo konanie s neexistujúcou právnickou osobou resp. osobou, ktorá počas konania stratila spôsobilosť na práva a povinnosti. Do dnešného dňa, od zániku pôvodného

žalobcu, nie je v konaní žiaden aktívne legitimovaný účastník. Súd v roku 2009 (tri roky po zániku pôvodného žalobcu) zisťoval a sám aktívne vyhľadával osobu, ktorá by mohla byť žalobcom v tomto konaní, čím bez právneho základu suploval predpokladanú a požadovanú aktivitu potenciálne aktívne legitimovaného subjektu v tomto konaní. Súd prvej inštancie ešte na pojednávaní dňa 23.5.2013 považoval za žalobcu Nemocnicu s poliklinikou sv. Barbory v Rožňave (dôkaz - zápisnica z pojednávania), pričom minimálne od roku 2009 mal súd prvej inštancie vedomosť, že Nemocnica s poliklinikou sv. Barbory v Rožňave bola zrušená ku dňu 31.12.2006 t. j. stratila spôsobilosť byť účastníkom konania a súd prvej inštancie mal zo zákona povinnosť skúmať či sú splnené procesné podmienky konania. Súd v priebehu celého konania nezistil, že v období po podaní žalobného návrhu existovali dva subjekty s temer totožným názvom - Nemocnica s poliklinikou sv. Barbory Rožňava, z ktorých jeden bol príspevkovou organizáciou - žalobca v tomto konaní s IČO:17 335 922 a druhý bol organizáciou rozpočtovou, akciovou spoločnosťou pod IČO: 36 597 341. Obe organizácie existovali istú dobu popri sebe, jedna druhej nie sú v žiadnom vzťahu právneho nástupníctva, nedošlo k žiadnej sukcesii práv a povinností pôvodne existujúcej Nemocnice s poliklinikou sv. Barbory Rožňava s IČO: 17 33 59 22 na spoločnosť Nemocnica s poliklinikou sv. Barbory Rožňava, IČO: 36 597 341.

14. Podľa zákona č. 523/2004 z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy v znení neskorších predpisov Košický samosprávny kraj nie je právnym nástupcom Nemocnice s poliklinikou sv. Barbory v Rožňave (žalobcu), čo sám Košický samosprávny kraj vo vyjadrení zo dňa 23.9.2009 uviedol na strane 2 posledný odsek. Napriek vyjadreniu Košického samosprávneho kraja zo dňa 23.9.2009, že nie je právnym nástupcom Nemocnice s poliklinikou sv. Barbory v Rožňave (žalobcu), súd druhej inštancie ustálil v bode 22.2. odôvodnenia, že vlastníkom nehnuteľnosti majetku Nemocnice s poliklinikou sv. Barbory v Rožňave, príspevkovej organizácie je aj naďalej Košický samosprávny kraj na základe zákona č. 446/2001 Z.z., čo je v priamom rozpore s vyjadrením Košického samosprávneho kraja vo vyjadrení zo dňa 23.9. 2009. Súd druhej inštancie pritom neuviedol podľa ktorého konkrétneho ustanovenia § zákona č. 446/2001 Z.z. platného v čase dospel k záveru, že vlastníkom nehnuteľnosti majetku Nemocnice s poliklinikou sv. Barbory v Rožňave, príspevkovej organizácie je aj naďalej Košický samosprávny kraj, teda konkrétne neuviedol ako dospel k tomuto záveru. Z uvedeného dôvodu považuje napadnutý rozsudok v tejto časti za riadne nezdôvodnený, nepreskúmateľný a zmätočný.

15. Dovolanie žalovaná 2/ podala aj podľa § 421 ods. 1 CSP, pretože súd druhej inštancie opakovane nesprávne právne posúdil otázku naliehavého právneho záujmu. Výrok napádaného rozsudku nie je a nemôže byť podkladom pre rozhodnutie iného orgánu, napríklad katastra nehnuteľností. Žalovaná 2/ namietala, že vo veci preukázania naliehavého právneho záujmu žalobca neunesol dôkazné bremeno a na strane druhej, napriek tomu, že námietka neexistencie naliehavého právneho záujmu, bola zo strany žalovaných v konaní vznášaná opakovane, súd sa s touto nevysporiadal, resp. vysporiadal v rozpore s uznesením NS SR, čo je mimo iného možné považovať aj za odňatie možnosti konať pred súdom ako aj za nesprávne právne posúdenie veci. V uznesení NS SR sp. zn. 2 Cdo 71/2021 zo dňa 20.12.2022 v bode 32.1 súd poukázal na početnú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu, v zmysle ktorého návrh na určenie neplatnosti právneho úkonu vyžaduje preukázanie naliehavého právneho záujmu. Naliehavý právny záujem sa viaže na konkrétny určovací petit a súvisí s vyriešením otázky, či sa návrhom na začatie konania s daným petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva alebo právnej istoty.

16. Žalovaná 2/ ďalej nesúhlasila s konštatovaním súdu v bode 13 odôvodnenia napadnutého rozsudku, že vlastnícke právo nemožno nadobudnúť od nevlastníka.

17. Tvrdila, že žalobkyňa konala nedbanlivo, a súd mal žalobu zamietnuť. Ohľadne uplatnenia trov konania uviedla, že zástupca Košického samosprávneho kraja na pojednávaní, na ktorom bol vyhlásený napádaný rozsudok uviedol, že si žiadne trovy neuplatňuje, zo strany súdu však bolo odmietnuté zaprotokolovanie tejto skutočnosti, čo je však možno preukázať zvukovým záznamom z pojednávania. Napriek tejto skutočnosti súd druhej inštancie priznal žalobcovi nárok proti žalovanej 2/ na náhradu trov celého konania, a s ich námietkou sa vôbec súd druhej inštancie nezaoberal, v odôvodnení rozsudku absentuje čo len zmienka a tejto námietke. So zreteľom na uvedené žiadala, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, priznal žalovanej 2/ náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

18. Žalobca vo vyjadrení zo dňa 17.7.2023 k dovolaniu žalovaného 1/ uviedol, že odvolací súd uviedol v napadnutom rozsudku všetky zásadné a podstatné dôvody, pre rozhodnutie, že naliehavý právny záujem bol daný. Rozsudok považuje za presvedčivo odôvodnený. Pokiaľ ide o dovolací dôvod podľa § 421

ods. 1 písm. b) CSP, žalobca je toho názoru, že podané dovolanie z toho dôvodu rovnako nie je prípustné. Žalovaný 1/ nevymedzil právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. Žalovaný v 1/ v dovolaní rozsiahlo namietať nesprávne právne posúdenie otázky aktívnej vecnej legitimácie žalobcu, ale nevymedzil pre dovolací súd konkrétnu právnu otázku. Právna otázka musí byť v dovolaní formulovaná jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom. Pokiaľ nie je takto vymedzená, NS SR nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú právnu otázku mal dovolateľ na mysli. Iba samotné namietanie nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom, bez vymedzenia konkrétnej právnej otázky, ktorú dovolateľ kladie NS SR a ktorá nebola NS SR doposiaľ vyriešená, nepostačuje na prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Zároveň žalobca poukazuje na to, že žalovaný 1/považuje otázku aktívnej legitimácie žalobcu za nevyriešenú v konkrétnom individuálnom prípade. Žalobca je toho názoru, že žalovaným v 1/ rade namietané nesprávne posúdenie nie je právnu otázkou, ktorej vyriešenie by mohlo byť podkladom pre rozhodnutie v iných obdobných prípadoch.

19. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že žalovaní 1/ a 2/ dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), strany sporu boli zastúpené v súlade so zákonom (§ 429 CSP), v ktorej neprospech ktorých bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné, a preto podľa § 449 ods.1 CSP napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a podľa § 450 vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

20. Vo vzťahu k namietanej vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP dovolatelia namietali porušenie procesných práv spočívajúcich v nepreskúmateľnosti, arbitrárnosti rozsudku a v nesprávnom právnom posúdení otázky naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Vzhľadom na predchádzajúce rozhodnutie najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho zo dňa 20.12. 2022 sp.zn.2 Cdo/71/2021, ktoré sa už obsahovo totožnými dôvodmi zaoberalo. Dovolací súd pristúpil najskôr k preskúmaniu dovolacích dôvodov podľa § 421 ods.1, písm. a) CSP.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP

21. Podľa § 421 ods. 1,písm.a) zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok („CSP“) dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

22. Pokiaľ išlo o právnu otázku naliehavého právneho záujmu tá sa spravovala v zmysle § 470 ods.2, prvá veta CSP ustanovením § 80 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení účinnom ku dňu začatia konania. Naliehavý právny záujem súd skúmal ku dňu začatia konania následne žalobcu musel ostať zachovaný počas celého súdneho konania. Odvolací súd zistil, že pôvodná žalobkyňa ho zdôvodnila aj priamo v žalobe tým, že ochrany sa domáha ohľadne nadväzujúcich prevodov vlastníctva s poukazom na § 34 ods.2 zákona č. 162/1995 Z.z. (katastrálny zákon).

23. V rozhodnutí zo dňa 18. decembra 2018 sp. zn. 6Cdo/30/2018 sa najvyšší súd taktiež zaoberal problematikou prípustnosti žalôb podľa § 137 CSP na konania začaté a neskončené pred dňom nadobudnutia účinnosti CSP, pričom dospel k záveru, že „...ak bola žaloba žalobcu o určenie neplatnosti právnych úkonov podaná na okresný súd za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku konajúce súdy správne posudzovali podmienky procesnej prípustnosti takejto žaloby podľa Občianskeho súdneho poriadku (§ 470 ods. 2 veta prvá CSP)...“. Obdobné právne závery vyplývajú aj z ďalších rozhodnutí, a síce sp. zn. 4Cdo/17/2019 v zmysle ktorého „...podľa novej právnej úpravy nie je možné žalovať neplatnosť právnych úkonov, ak to nevyplýva z osobitného predpisu. Táto právna úprava však nebola v čase rozhodovania súdu prvej inštancie účinná a konajúce súdy tak musia úkony strán sporu (§ 470 ods. 2 veta prvá CSP) posudzovať podľa účinkov a podmienok uvedených v O.s.p. v znení účinnom v čase ich uskutočnenia...“ a sp. zn. 9Cdo/7/2021 podľa ktorého „...súd musí úkony strán sporu (§ 470 ods. 2

CSP) posudzovať podľa účinkov a podmienok uvedených v O.s.p. v znení účinnom v čase ich uskutočnenia. Bolo preto potrebné osvedčiť naliehavý právny záujem výlučne vo vzťahu k pôvodne predvídanému postupu v § 80 písm. c/ O.s.p. ...“. Závery predmetných rozhodnutí je možné interpretovať aj vo vzťahu k preskúmvanej veci. V danom prípade bola totiž žaloba podaná za ešte za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku a sudy nižších inšancií ju preto správne z hľadiska jej prípustnosti posudzovali podľa § 80 písm. c/ O.s.p.

24. Odvolací súd ho zdôvodnil v bode 49.1 odôvodnenia tak, že : „....Aj keď odvolací súd rozhodnutím zo dňa 09.12.2008 zamietol žalobu o neplatnosť kúpnej zmluvy medzi Rádcom premonštrátov - Opátstvo Jasov a žalovaným 1/, táto skutočnosť nesvedčí o platnosti predmetnej zmluvy (ktorú odvolací súd neposudzoval). Vychádzajúc však v tejto súvislosti z rozhodnutia Okresného súdu Rožňava sp. zn. 8C/319/99 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 13Co/148/2003, ktorým bola určená neplatnosť prevodu majetku štátu (pre rozpor so zákonom) na základe dohody o vydaní vecí medzi Nemocnicou s poliklinikou sv. Barbory v Rožňave a Opátstvom rádu Premonštrátov v Jasove, ako zmluvy pôvodnej, na ktorú nadväzovali zmluvy, určenia neplatnosti ktorých sa následne žalobca domáhal v tomto spore, bola vyslovená neplatnosť aj nadväzujúcich zmlúv, nakoľko nemohli nastať právne účinky, ani pokiaľ ide o prevod vlastníctva (nezákonne vydaných nehnuteľností) z Rádu premonštrátov - Opátstvo Jasov na žalovaného 1/, a následne na žalovanú 2/. Ak je totiž zmluva neplatná, je každý z účastníkov povinný vrátiť druhému všetko, čo podľa nej dostal (§ 457 OZ), čomu zodpovedá aj zápis v katastri nehnuteľností“.

25. Dovolací súd konštatuje, že podľa rozhodnutia publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 5/2007 pod č. R 61/2007. „Naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy o prevode nehnuteľnosti nie je daný, ak sa práva k nehnuteľnosti dotýka ďalšia právna zmena v zmysle § 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon). (Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. júna 2007, sp. zn. 1 Cdo 91/2006)“.

26. Dovolací súd poukazuje na to, že odvolací súd v bode 6 odôvodnenia uviedol, že: „Rozsudkom Krajského súdu v Košiciach zo dňa 9. decembra 2008, č.k. 6Co/319/2007-247 bol zmenený rozsudok Okresného súdu Rožňava zo dňa 23. júna 2007, č.k.12C/131/2007-185 vo výroku o určení neplatnosti kúpnych zmlúv uzavretých medzi predávajúcim Opátstvom Rádu premonštrátov v Jasove a žalovaným B. R., ktorých vklad bol povolený Správou katastra Rožňava pod č. V 67/02 a V 1202/02 tak, že žalobu v tejto časti zamietol. V ostatnej časti zrušil rozsudok a vrátil vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Odvolací súd konštatoval, že aj keď zistil, že uvedené zmluvy boli uzavreté v rozpore s § 39 OZ, nemohol súd žalobe vyhovieť pre nedostatok vecnej legitímácie - absencie na žalovanej strane, lebo účastníkom konania nebol ďalší účastník kúpnej zmluvy Rád premonštrátov - Opátstvo Jasov“.

27. Z uvedeného je zrejmé, že po zamietnutí žaloby predmetom konania zostala v poradi ďalšia právna zmena, a to neplatnosť kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalovaným 1/ a žalovanou 2/ dňa 20. augusta 2003 a neplatnosť záložnej zmluvy, ktorá mala k tejto následnej zmene akcesorický charakter.

28. Podľa § 34 ods.2 zák. č. 162/1995 Z. z. (katastrálny zákon) Ak súd rozhodol o neplatnosti právneho úkonu alebo neplatnosti dobrovoľnej dražby, okresný úrad vyznačí stav pred týmto právnym úkonom alebo pred dobrovoľnou dražbou; to platí aj vtedy, ak právo k nehnuteľnosti bolo dotknuté ďalšou právnou zmenou a ak je rozhodnutie súdu záväzné pre osoby, ktorých sa táto právna zmena týka.

29. Dovolací súd poukazuje na to, že ustanovenie je nevyhnutné vykladať v spojení s § 36a ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje na odôvodnenie judikovaného rozhodnutia R 61/2007 v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 5/2007 s. 53 : „Údaje o právnych vzťahoch sa záznamom zapisujú do katastra nehnuteľností na základe verejných listín a iných listín, ktoré podľa príslušných predpisov potvrdzujú alebo osvedčujú práva k nehnuteľnostiam (porovnaj § 34 ods. 1 katastrálneho zákona). Ustáliť aké právne vzťahy na základe rozhodnutia o neplatnosti zmluvy nastali, môže vyvolať obtiaže. Správa katastra totiž nie je pri

zázname do katastra oprávnená z predložených listín vyvodzovať ďalšie závery a tiež ani právna interpretácia významu rozhodnutí o neplatnosti určitej zmluvy nemusí byť jednoduchá. Vlastníkom nemusí byť osoba, ktorá bola prevodcom podľa neplatnej zmluvy, za stanovených podmienok (a tie mohli nastať) však dochádza k vydržaniu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Je tiež možné, že fyzická osoba, ktorá bola prevodcom, zomrela, že právnická osoba, ktorá bola prevodcom, zanikla (buď likvidáciou alebo bez likvidácie). Je možné, že nehnuteľnosť, ktorej sa zmluva týka, bola prevezená na tretiu osobu, že pozemok bol zlúčený do iného pozemku alebo rozdelený alebo stavba, ktorej sa zmluva týka, zanikla alebo bola prestavbou spojená s inou stavbou. V takýchto prípadoch je potrebné riešiť zložité právne otázky dôsledkov neplatnosti zmluvy a na to správa katastra nie je oprávnená. Autoritatívne tieto otázky môže riešiť zase iba súd. Z uvedeného je zrejmé, že určením neplatnosti zmluvy, sa obvykle spor nevyrieši, len sa posunie do inej roviny, a len žaloba na určenie vlastníckeho práva, prípadne žaloba na určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručiťovi (žaloba mimo konania o dedičstvo, porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. septembra 2006, sp. zn. 3 Cdo 178/2006), povedie k základnému cieľu sporového konania, ktorým je úplné odstránenie sporu“.

30. Z uvedených dôvodov sa judikatúra prikláňa k tomu, že v prípade viacnásobných prevodov nehnuteľností, ak pôvodná zmluva je absolútne neplatná je právnym prostriedkom ochrany pôvodného vlastníka žaloba o určenie vlastníckeho práva. V tejto súvislosti je nevyhnutné zdôrazniť, že vlastnícke právo sa nepremlčuje a podanie žaloby nie je viazané na žiadnu lehotu. Žaloba určenie vlastníckeho práva sa svojimi účinkami dotýka nielen titulu ale i modusu, keďže na podklade rozsudku o určení vlastníckeho práva možno v katastri nehnuteľností vykonať záznamom zmenu vlastníka.

31. Dovolací súd zistil, že odvolací súd v napadnutom rozhodnutí nevychádzal z judikovaného rozhodnutia R 61/2007 a napadnutým rozhodnutím sa od tejto judikatúry odklonil. Existencia tohto rozhodnutia vylučuje, že by išlo v tomto konaní o právnu otázku, ktorá doteraz nebola riešená v zmysle § 421 ods.1, písm. b) CSP.

32. Dovolací súd poukazuje na to, že v prípade viacnásobných prevodov vlastníctva na základe absolútne neplatnej zmluvy aktuálna rozhodovacia činnosť senátov občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR vychádza zo zásady nemo plus iuris a z rozhodnutia veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1VOBdo/2/2020 zo dňa 27. apríla 2021. Nadväzujúcu judikatúru predstavuje uznesenie Najvyššieho súdu sp.zn. 8 Cdo/278/2019 zo dňa 29.06.2021, ktoré bolo publikované pod č. 51 v časopise „Zo súdnej praxe“ 6/2021, s. 250 s právnou vetou „Na základe absolútne neplatnej kúpnej zmluvy sa kupujúci nestal vlastníkom predávanej nehnuteľnosti, preto sa jej vlastníkom nestal ani ten, kto - aj keď v dobrej viere v správnosť údajov katastra nehnuteľností - odvodzuje od tohto kupujúceho (nevlastníka) svoje vlastnícke právo k nehnuteľnosti“. V zmysle uvedeného rozhodnutia sp. zn. 8Cdo/278/2019 právnym prostriedkom ochrany bola žaloba o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti.

33. Dovolací súd súčasne poukazuje na to, že naliehavý právny záujem žalobcu súvisí aj s jeho aktívnou legitimáciou, ktorú odvodzuje od nadobudnutia vlastníctva k predmetným nehnuteľnostiam podľa zákona č. 446/2001 Z. z. o majetku vyšších územných celkov. Žalovaní 1/ a 2/ aktívnu legitimáciu žalobcu spochybňovali. Dovolací súd poukazuje na to, že podľa § 3a ods.1, písm. a) zákona č. 446/2001 Z. z. do vlastníctva vyššieho územného celku prechádzajú z majetku štátu veci v správe právnických osôb, ku ktorým prechádza zriaďovateľská funkcia na vyšší územný celok podľa osobitných predpisov. Z uvedeného vyplýva, že k prechodu vlastníctva došlo ex lege, ale v zmysle § 5a ods.2 zákona č. 446/2001 Z. z. Odovzdávajúci subjekt, ktorý do dňa prechodu majetku štátu mal v správe majetok štátu, ktorý podľa tohto zákona prechádza na vyšší územný celok, spíše s vyšším územným celkom písomný protokol o odovzdaní takéhoto majetku najneskôr do dvoch mesiacov odo dňa prechodu majetku štátu podľa tohto zákona, ak tento zákon neustanovuje inak. Protokol obsahuje presné vymedzenie a hodnotu odovzdávaného majetku vedenú v účtovníctve a oceneného podľa osobitného zákona 5) a výšku oprávok tohto majetku, súvisiace majetkové práva a záväzky ku dňu prechodu majetku štátu na vyšší územný celok; ak ide o nehnuteľnosť, protokol obsahuje aj údaje katastra nehnuteľností podľa

osobitného zákona. Protokol podpisuje štatutárny orgán subjektu, ktorý mal v správe majetok štátu prechádzajúci podľa tohto zákona na vyšší územný celok, a štatutárny orgán vyššieho územného celku. Dovolací súd nezistil medzi vykonanými dôkazmi protokol, ktorý by bol podkladom pre zápis údajov do katastra nehnuteľností.

34. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

